

JACEK RUCIŃSKI
Polskie Stowarzyszenie Socjoterapeutów

SPRAWOZDANIE Z IV KONFERENCJI POLSKIEGO STOWARZYSZENIA SOCJOTERAPEUTÓW

14 czerwca 2025 roku odbyła się IV Konferencja Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapeutów pt. „Współczesne Wyzwania w Socjoterapii”. Zgodnie z dotychczasową tradycją, aby umożliwić udział w wydarzeniu jak najszerszemu gronu odbiorców, konferencja odbyła się w formie online.

W trakcie przeszło siedmiu godzin wystąpień i dyskusji zaprezentowało się ośmioro prelegentek i prelegentów w sześciu wystąpieniach. Każda z występujących osób zaprezentowała właściwy sobie fragment doświadczenia związanego z socjoterapią przez co poza bezwzględnie wysoką merytoryczną wartością, prezentacje miały także charakter osobistych opowieści.

Konferencję otworzyła Prezes Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapeutów, Katarzyna Chałupa, wraz z prof. UAM dr hab. Waldemarem Segietem, Dziekanem patronującego wydarzeniu Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Patronatu wydarzeniu udzieliły także Polskie Towarzystwo Psychoterapii Psychodynamicznej oraz Krakowskie Centrum Psychodynamiczne.

Jako pierwszy wystąpił Piotr Miszewski – Prezes Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Psychodynamicznej, certyfikowany psychoterapeuta i supervisor Międzynarodowego Towarzystwa Psychoterapii Skoncentrowanej na Przeniesieniu oraz Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapeutów, a także certyfikowany psychoterapeuta oraz supervisor socjoterapii oraz treningu psychologicznego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

W wystąpieniu zatytułowanym *Rozważania o stawianiu się socjoterapeutą* prelegent szczegółowo zapoznał słuchaczy z historią socjoterapii jako formy pomocy psychologicznej, jak również nakreślił rozwój tego narzędzia na przestrzeni czasu. Wspomniane zostały instytucje szkolące socjoterapeutów,

zarówno te działające obecnie, jak i historyczne. Szczególnie poruszające było wspomnienie powołania 26 października 2014 roku Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapeutów i Trenerów, którego Piotr Miszewski był jednym z założycieli. Stowarzyszenie przedstawione zostało jako instytucja realizująca misję profesjonalizacji socjoterapii, rozwoju wiedzy naukowej na jej temat oraz wyznaczania standardów pracy socjoterapeutycznej.

Ciekawość poznawczą wzbudziła część wystąpienia poświęcona specyficznym kompetencjom socjoterapeutów dotyczącym nie tylko kwestii formalnego przygotowania do pracy, lecz także specyficznych właściwości osobowościowych, takich jak zdolność do aktywnego słuchania, jasnego komunikowania, empatia, przy jednoczesnej zdolności do utrzymywania granic relacji zawodowej nie tracąc przy tym z oczu norm i celów grupy. Ze strony słuchaczy padło pytanie, do jakiego stopnia są to właściwości możliwe do nabycia w trakcie szkolenia oraz wraz ze wzrostem doświadczenia w pracy, a na ile wynikają z wrodzonych cech osobowości kandydatów do pracy socjoterapeutycznej. Prelegent zaznaczył, że mimo iż większość adeptów socjoterapii w naturalny sposób posiada załączki powyższych cech i predyspozycje do ich rozwoju, szkolenia socjoterapeutyczne kładą ogromny nacisk na ich rozbudowywanie i doskonalenie. W części poświęconej na pytania, poza wspomnianą kwestią audytorium zaciekawione było spojrzeniem Piotra Miszewskiego na obserwowalny spadek popularności socjoterapii w pracy z młodzieżą, jak również stosunkowo niewielką ilością absolwentów szkoleń socjoterapeutycznych pozostających w aktywnej pracy jako socjoterapeuci.

Autorką kolejnego wystąpienia zatytułowanego *W grupie moc! – o potrzebie i znaczeniu bycia w grupie w pracy z młodzieżą* była Barbara Chojnacka. Prelegentka to doktor nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika, adiunkt w Katedrze Pedagogiki Społecznej Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego jest także certyfikowanym tutorem oraz członkinią EARA (Europejskiego Stowarzyszenia Badań nad Adolescencją). Barbara Chojnacka ma wieloletnie doświadczenie w pracy wychowawczej w placówkach wsparcia dziennego, jest założycielką i Prezeską Fundacji Akcja Serducho prowadzącej m.in. Centrum Młodzieżowe „Przystań” w Szczecinie.

W swojej prezentacji autorka zachęcała słuchaczy do refleksji nad tym, co daje osobom dorosłym i młodzieży bycie w grupie, zarówno jeśli chodzi o pozytywne i wzmacniające doświadczenia, jak i wyzwania, a nawet trudności. Aktywne zaangażowanie uczestników konferencji możliwe było dzięki użyciu interaktywnego narzędzia „Mentimeter”. Prelegentka zwracała uwagę

na fakt, że grupa rówieśnicza najczęściej stanowi dla adolescentów pierwsze i jednocześnie najłatwiej dostępne „laboratorium społeczne”, w którym mogą oni oglądać swój obraz w oczach innych, nabywać wiedzę o sobie, a także zaspokajać potrzeby związane z bezpieczeństwem, przynależnością i akceptacją. Barbara Chojnacka podkreślała korzyści płynące dla młodzieży z faktu przynależenia do bezpiecznej i życzliwej mikrosocjoteczności, takie jak: poczucie wpływu, poczucie sensu oraz poczucie więzi. Powyższe w obserwacji autorki często stanowi fundament do budowania postawy zaangażowania społecznego. W dalszej części wystąpienia prelegentka dzieliła się bogatym doświadczeniem w różnego rodzaju pracy z grupami, jak również swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi możliwości wykorzystania różnorodnych aspektów procesu grupowego w rozwiązywaniu trudnych sytuacji, pobudzaniu kreatywności oraz twórczości w pracy z młodzieżą. W części poświęconej na pytania słuchacze dopytywali o źródła inspiracji do pracy z grupą, z jakich korzysta autorka, ciekawi byli, jakie jest najtrudniejsze doświadczenie Barbary Chojnackiej w pracy z procesem grupowym oraz jaki w jej obserwacji wpływ na grupę mają zmiany w jej strukturze.

Pani Anna Borkowska-Makarewicz przedstawiła wystąpienie zatytułowane *Na drogach socjoterapii – refleksje doświadczenia własnego w pracy z młodzieżą*. Autorka jest psycholożką, psychoterapeutką oraz socjoterapeutką. Pracuje indywidualnie oraz grupowo z dziećmi, młodzieżą oraz osobami dorosłymi. Prelegentka przedstawiła swoje refleksje dotyczące socjoterapii z perspektywy dwudziestoletniego doświadczenia zawodowego.

Autorka wystąpienia w pierwszym rzędzie zwróciła uwagę na ogromny potencjał socjoterapii jako narzędzia wspierania nastolatków w radzeniu sobie z wyzwaniami kryzysu adolescencji, zwłaszcza w czasach, gdy zauważalny staje się kryzys relacji w ogóle. Co paradoksalne, jak wynika z obserwacji Anny Borkowskiej-Makarewicz, na propozycję pracy grupowej, potencjalni uczestnicy często odpowiadają w pierwszym momencie odmownie. Prelegentka podzieliła się różnorodnymi formami pracy ze wstępnym oporem potencjalnych uczestników grup socjoterapeutycznych.

Istotną częścią wystąpienia była refleksja na temat stopniowego zanikania socjoterapii jako formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej z Polskich szkół. Poza tym często obserwowaną przez autorkę okolicznością jest realizowanie ewentualnych oddziaływań socjoterapeutycznych, a nawet integracyjnych przez zatrudnianych spoza placówek specjalistów, co według prelegentki nie jest okolicznością korzystną – odbiera wychowawcom i nauczycielom na

co dzień pracującym w danej szkole możliwość budowania głębszych więzi z uczniami.

Anna Borkowska-Makarewicz wyraźnie podkreślała też różnicę pomiędzy socjoterapią a treningami umiejętności społecznych (TUS). Pierwsza z tych form jest zdecydowanie pojemniejsza pod względem możliwości przeżywania różnorodnych doświadczeń emocjonalnych i rodzajów interakcji, podczas gdy druga zdaje się być mocno dyrektywna, przebiegać według liniowo nakreślonego scenariusza. Ponadto prelegentka zwracała uwagę na wyraźnie dostrzegalny w jej doświadczeniu zawodowym fakt, że duża część uczestników zajęć socjoterapeutycznych opowiadała o nie tylko doraźnych efektach socjoterapii, ale także różnorodnych odroczonych w czasie korzyściach i refleksjach dotyczących własnego funkcjonowania w różnorodnych grupach. Autorka wystąpienia zachęcała do tego, by społeczność skupiona wokół socjoterapii aktywnie i nieustępliwie promowała to narzędzie jako niosące ze sobą ogromny potencjał rozwojowy. Słuchacze, korzystając z możliwości zadawania pytań, ciekawi byli pomysłów Anny Borkowskiej-Makarewicz, w jaki sposób w jej poczuciu najskuteczniej można by popularyzować socjoterapię. Ponadto uczestnicy konferencji ciekawi byli obserwacji autorki co do skuteczności socjoterapii w specyficznych warunkach Miejskich Ośrodków Socjoterapii oraz Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych.

Kolejna prezentacja konferencyjna przygotowana została przez pracujące na Młodzieżowym Oddziale Dziennym Centrum Neuropsychiatrii NEUROMED we Wrocławiu Joannę Jadaś oraz Ewelinę Kwiecień, psycholożki, kursantki III roku Szkoły Psychoterapii Psychodynamicznej Krakowskiego Centrum Psychodynamicznego. Pani Joanna Jadaś jest także absolwentką Psychodynamicznego Studium Socjoterapii i Psychoterapii Młodzieży.

Autorki przedstawiły wyzwania jakie stoją przed prowadzącymi grupę socjoterapeutyczną w warunkach oddziału dziennego. W odróżnieniu od dotychczasowych prezentacji, uczestnicy konferencji mieli okazję poznać specyfikę pracy socjoterapeutycznej z młodzieżą ze zdiagnozowanymi zaburzeniami psychicznymi. Prelegentki szczegółowo omówiły trudności, jakie wiążą się z powyższymi okolicznościami, zaczynając od wyzwania, jakim było samo utrzymanie settingu terapeutycznego, dość często naruszanego przez pacjentów. Z uwagi na fakt, że oddziaływanie socjoterapeutyczne w przypadku omawianej grupy było działaniem wspierającym, nie stanowiło głównego oddziaływania terapeutycznego, trudno było egzekwować obecność na zajęciach – sprzyjało to częstym odreagowywaniom i wynikającym z nich licznym nieobecnościom, co odbijało się wyraźnie na poziomie bezpieczeństwa

emocjonalnego uczestników grupy. Prowadzące doświadczały także silnych emocji w pracy z grupą, płynących z doświadczania nieświadomego procesu równoległego. Znajdowało to często obraz w ich funkcjonowaniu w parze socjoterapeutycznej oraz zwiększało niebezpieczeństwo odreagowań czy braku konsekwencji w przestrzeganiu grupowych zasad. Prelegentki podkreślały rolę superwizji w tym elemencie pracy – zidentyfikowanie, które emocje przeżywane w trakcie pracy z grupą stanowią reakcję na toczący się w nieświadomej sferze proces równoległy pomagało socjoterapeutkom w kontenerowaniu grupy oraz podawaniu grupie klaryfikacji tego, co rozgrywa się w niej w sposób niewypowiedziany – często okazywało się to pomocne dla uczestników grupy, pomagało też radzić sobie z poczuciem bezradności prowadzących w reakcji na liczne agresywne zachowania grupy, najczęściej przejawiające się w formie porzucania grupy poprzez nieobecności uczestników czy ich wycofywanie się z aktywności w trakcie struktur lub omówień.

Pytania padające z sali po zakończeniu prezentacji dotyczyły tego, jaka dokładnie była funkcja grupy socjoterapeutycznej w strukturze oddziału oraz jak wygląda praca z rodzicami oddziałowych pacjentów nastoletnich. Dużo ciekawości wzbudzało także, w jaki sposób prelegentki radziły sobie z bierną i czynną agresją płynącą z grupy, czy zdarzało się, że z powodu zachowania agresywnego któregoś z uczestników trzeba było przerwać zajęcia. Na koniec poruszona została kwestia wpływu półotwartej formuły grupy i wynikającego z niej faktu, że grupa zmieniała skład w trakcie jej trwania na przebieg procesu grupowego.

Następne wystąpienie także było dziełem dwóch autorek. Karolina Głowska jest doktorem nauk społecznych, psycholożką oraz socjoterapeutką, pracującą na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W pracy naukowej interesuje się rodziną w kontekście międzykulturowym, a także emocjonalno-społecznym funkcjonowaniem nastolatków. Na co dzień łączy pracę na uczelni ze wspieraniem dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. Ewa Wojtyńkiewicz to doktor nauk społecznych, psycholożka, psychoterapeutka psychodynamiczna, adiunkt badawczo-dydaktyczny w Katedrze Psychologii Klinicznej Wydziału Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Autorka wielu artykułów i rozdziałów w książkach, dotyczących uzależnień od substancji psychoaktywnych i czynności.

Prelegentki zaprezentowały wystąpienie zatytułowane: *Adolescenci a świat cyfrowy – perspektywa empiryczna*. W wystąpieniu zostały zaprezentowane wyniki badań prowadzonych wśród uczniów szkół ponadpodstawowych

dotyczące ich sposobów korzystania z internetu, mediów społecznościowych i gier komputerowych. Analizie poddane zostały takie zjawiska, jak: problematyczne korzystanie z mediów cyfrowych, uzależnienie od smartfona, cyfrowe wykluczenie oraz wpływ internetu na funkcjonowanie relacji rówieśniczych i rodzinnych. Szczególna uwaga zostanie poświęcona czynnikom ryzyka oraz ochronnym, takim jak m.in. przywiązanie, które mogą modyfikować wpływ świata cyfrowego na rozwój młodych ludzi.

Badania empiryczne przedstawione przez autorki wykazały pozytywną korelację pomiędzy widocznymi u nastolatków cechami zaburzonej lub nieprawidłowo rozwijającej się osobowości a problematycznym używaniem Internetu. Trudności z nadmiarowym korzystaniem z mediów cyfrowych na podstawie analizy przedstawionych wyników badań można spodziewać się u nastolatków przejawiających trudności w obszarze przywiązaniowym, doświadczających kłopotów z depresją i lękiem, przejawiające oznaki dysregulacji emocjonalnej, a także funkcjonowanie obsesyjno-kompulsyjne. Bardzo cennym wskazaniem dla socjoterapeutów płynącym od prelegentek jest by rozumieć i współregulować sposoby korzystania przez uczestników socjoterapii ze świata cyfrowego. Uczulono, że w funkcjonowaniu w świecie cyfrowym dopatrywać można się nie tylko oznak słabego ego i fragmentaryzacji tożsamości, lecz może on stanowić także specyficzny „cyfrowy obiekt przejściowy” służący w dłuższej perspektywie przy odpowiedniej opiece nad integracją tożsamości.

Prezentacja Karolin Głogowskiej i Ewy Wojtyńkiewicz zaowocowała refleksją uczestników, że poza ewentualnymi problemami adolescentów ze zdrowym funkcjonowaniem w cyfrowym świecie, różnorodne problemy mogą mieć w tej sferze rodzice, którzy nierzadko nie nadążają za jego rozwojem i nie rozumieją dokładnie jego specyfiki. Pojawiło się też pytanie, czy w poczuciu autorek możliwe byłoby stworzenie grupy socjoterapeutycznej online.

Konferencję zakończyła Anna Kaczmarska-Pająk, współzałożycielka Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapeutów, członkini pierwszego zarządu w kadencjach od 2016 roku do 2024 roku oraz Prezes PSS w kadencji 2021–2024. Autorka jest certyfikowaną superwizorką socjoterapii Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapii oraz Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, rekomendowanym trenerem II stopnia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, certyfikowaną superwizorką i nauczycielką w Międzynarodowym Towarzystwie Psychoterapii Skoncentrowanej na Przeniesieniu oraz certyfikowaną psychoterapeutką psychodynamiczną Polskiego Towarzystwa Psychoterapii Psychodynamicznej.

Wystąpienie zatytułowane *Etyka zawodu socjoterapeuty* przybliżyło kodeks etyczny socjoterapeuty Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapeutów (PSS). W zarysie przedstawiony został proces certyfikacji socjoterapeutów w PSS – ukazany jako wyraz dbałości o rzetelność pracy socjoterapeutycznej oraz jej wysokie standardy moralne. Szczegółowo omówione zostały główne wartości etyczne, wokół których skonstruowany został kodeks, a należą do nich: zasada dbałości o dobro uczestników socjoterapii, zasada tajemnicy i poufności obejmująca całość oddziaływania socjoterapeutycznego, dbałość o poprawność etyczną relacji między prowadzącymi oddziaływania socjoterapeutyczne, a ich uczestnikami, obowiązek poddawania pracy socjoterapeutycznej supervizji oraz obowiązek rozwijania swoich umiejętności przez socjoterapeutów, a także pozostałe obowiązki socjoterapeutów dotyczące m.in. etyczności miejsca pracy, strzeżenia etyki zawodowej w pracy innych socjoterapeutów, jak również dbałości o prawidłowe stosunki ze współpracownikami, pozbawione oznak zachowań nieetycznych.

Pytania kierowane do Anny Kaczmarskiej-Pająk dotyczyły kwestii neutralności socjoterapeuty w pracy z grupą, dyskutowano, czy da się nakreślić w wyraźny sposób, gdzie mogłaby się znaleźć ewentualna jej granica. Uczestnicy konferencji ciekawi byli także opinii prelegentki na temat ewentualnej regulacji prawnej zawodu socjoterapeuty – czy wydaje się być możliwe, żeby miało to miejsce oraz jakie działania mogłyby wspierać takie ewentualne wysiłki.

Zamykając konferencję, Prezes Katarzyna Chałupa wyraziła wdzięczność całemu audytorium, prelegentom, patronom oraz Komitetowi Organizacyjnemu, który pracował w składzie: Marta Giers-Sanecka – przewodnicząca oraz Marta Andrzejewska-Ratajczak, Hanna Bartosz oraz Jacek Ruciński. Tradycyjnie konferencyjne wystąpienia pokazały jak rozległy jest obszar socjoterapii oraz z jak wielu perspektyw można nią patrzeć. Będą one z pewnością źródłem wielu inspiracji do pracy dla zarządu Polskiego Stowarzyszenia Socjoterapeutów.

